

Anmälan mot Journalisternas Arbetslöshetskassa angående handläggningen av ett ärende om återkrav av arbetslöshetsersättning

Bakgrund

AA avskedades den 7 mars 1997 av GE Television AB. Svenska Journalistförbundet ansåg att avskedandet var felaktigt och drev ärendet i Arbetsdomstolen. Den 17 februari 1999 dömde Arbetsdomstolen i målet och förklarade avskedandet ogiltigt samt dömde GE Television AB att utge 55 000 kronor i allmänt skadestånd till AA. GE Television AB valde att utbetala skadestånd enligt 39 § lagen (1982:80) om anställningsskydd i stället för att rätta sig efter Arbetsdomstolens dom beträffande ogiltig förklaringen av avskedandet. Den 5 april 2000 undertecknade AA en slutavräkning mellan sig och GE Television AB enligt vilken han erhöll ersättning i följande poster; lön 602 709 kr, semesterersättning 98 950 kr, allmänt skadestånd 55 000 kr, normerat skadestånd 830 784 kr samt ränta 235 285 kr.

Medan tvisten pågick ansökte AA den 10 mars 1997 om arbetslöshetsersättning. Journalisternas Arbetslöshetskassa (kassan) beslutade att utbetala ersättning mot att AA undertecknade en förbindelse om att återbetala ersättningen om han skulle komma att erhålla lön, uppsägningslön eller avgångsvederlag från GE Television AB. Förbindelsen undertecknades den 19 juni 1997. AA fick arbetslöshetsersättning under veckorna 11-29 1997, 28-31 samt 34-52 1998 och 1-10 1999, totalt 259 ersättningsdagar med 224 116 kronor.

Den 28 januari 2000 anmälde sig AA återigen hos arbetsförmedlingen och den 13 mars 2000 ansökte han ånyo om arbetslöshetsersättning hos kassan. Ansökningshandlingarna var inte kompletta och AA förelades flera gånger, bl.a. i mars och april, att komplettera dessa. Den 22 juni 2000 uppmärksammade kassan att dom fallit i målet och efterfrågade i brev till AA vilken lön eller avgångsvederlag han erhållit från GE Television AB. Den 13 juli 2000 krävde kassan AA på återbetalning av 224 116 kronor. Ett inbetalningskort bifogades och kassan informerade AA om att han senast den 24 juli kunde komma med synpunkter innan kassan skulle fatta beslut i ärendet. Vidare angavs att någon utbetalning inte skulle komma att ske i avvaktan på hans svar. AA begärde den 18 juli 2000 att kassan skulle vänta med att göra avdrag till dess han fått en ny tjänst alternativt upprätta en avbetalningsplan. Kassan meddelade den 20 juli 2000 att förbindelsen från 1997

gällde och inte kunde omförhandlas samt att kassan inte hade befogenhet att skjuta upp återbetalningen, eftersom pengarna var statsbidrag som kassan måste återbetala till AMS. Den 27 juli 2000 efterfrågade AA ånyo möjligheterna till avbetalningsplan och kvittning. Den 1 augusti 2000 uppgav kassan i brev till honom att kassan kunde bevilja avbetalningsplaner på skulder som avser ersättning som utgått felaktigt eller på felaktiga grunder. I hans fall skulle dock enligt kassan någon ersättning inte ha utbetalats om han inte hade undertecknat förbindelsen. Vidare nämndes att AA egentligen var ersättningsökande för första gången den 28 januari 2000. Den 31 augusti 2000 skickade kassan en betalningspåminnelse i vilken angavs att om inte skulden reglerades inom 14 dagar skulle kassan vara tvungen att vidta andra åtgärder. Den 13 november 2000 skickade kassan ytterligare en betalningspåminnelse i vilken det angavs att om skulden inte reglerades inom 14 dagar skulle kassan överlämna kravet till inkassobyrå. AA begärde den 23 november 2000 att få ut sin akt och att kassan skulle avvakta vidare åtgärder till dess han hade hunnit ta del av denna. Ytterligare skriftväxling angående AA:s akt och hans möjligheter att få ta del av denna följde. I brev den 3 januari 2001 som behandlar dessa handlingar uppgav kassan beträffande överlämnandet av ärendet till inkassobyrå att den skulle avvakta kassan styrelsesammanträde den 17 januari och varvid beslut skulle fattas i frågan. Något beslut fattades dock inte vid det styrelsesammanträdet utan först den 29 maj, då kassan beslutade att ärendet skulle överlämnas till inkasso. Kassan beslutade dock att avvakta med detta p.g.a. dels en begäran från advokatfirman Åberg och Salmi om utlämnande av samtliga beslut i ärendet, dels AA:s anmälan till JO. Dessförinnan den 20 maj 2001 beslutade kassan om återkrav enligt 68 § lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring. Den 8 augusti 2001 beslutade kassan att tillerkänna AA arbetslöshetsersättning från den 1 februari 2000.

Anmälan

I en anmälan till JO begärde AA att JO skulle granska arbetslöshetskassans handläggning. De närmare skälen för hans missnöje framgår av anmälan.

Utredning

Anmälan remitterades till Arbetsmarknadsstyrelsen (AMS) för utredning och yttrande. AMS försäkringsenhet anförde efter hörande av Journalisternas arbetslöshetskassa bl.a. följande.

AA begär en granskning av arbetslöshetskassans handläggning och har sammanfattningsvis följande invändningar

1. den förbindelse om återbetalning som han undertecknat den 23 juni 1997 har inte förlängts att gälla efter den 12 december samma år
2. i förbindelsen anges inga villkor, när återbetalning skall ske eller att han ska meddela kassan när dom fallit eller han fått ersättning
3. kassan nämnde inte förbindelsen förrän ett halvår efter hans begäran om ersättning under år 2000
4. kassan har inte vid något tillfälle delgivit honom fattade beslut om ersättning och följaktligen har han heller inte fått någon besvärshänvisning
5. kassan har inte gjort någon rättelse av lämnade inkomstuppgifter för åren 1997-99 eller redovisat att skulden minskat

Försäkringsenheten kan vid en genomgång av handlingarna i ärendet inte finna annat än att

1. den förbindelse om återbetalning av erhållen arbetslöshetsersättning som AA undertecknat den 19 juni 1997 gäller tills vidare

2. återbetalningsskyldighet i ett fall som det nu aktuella uppkommer enligt gällande rättspraxis utan att någon förbindelse alls utfärdas eftersom AA under tid som han retroaktivt erhållit lön är anställd och således inte arbetslös och därför inte berättigad till arbetslöshetsersättning, jfr FÖD 1984:51, Länsrättens i Stockholm mål nr Ö 15957-96 där Kammarrätten i Stockholm och Regeringsrätten beslutat att inte meddela prövningstillstånd i mål nr 3169-1997 respektive mål nr 4491998 samt Kammarrättens i Stockholm mål 7166-1999 där Regeringsrätten den 2 juli 2000 beslutat att inte meddela prövningstillstånd. Återbetalningskravet grundas på det faktum att något inkomstbortfall på grund av arbetslöshet inte uppkommit. Förbindelsen som AA undertecknat får i sammanhanget ses som ett bevis om att han är införd med att återbetalningsskyldighet inträder om och när han får retroaktiv lön eller annan ersättning från sin arbetsgivare.

3. det sedan lång tid tillbaka är vedertaget att det är den som söker arbetslöshetsersättning som ska visa att rätt till ersättning föreligger och det ankommer också på den sökande att till kassan meddela ändrade förhållanden, som kan påverka bedömningen av rätten till ersättning (se "Anmälan om arbetslöshet, Informationstext"). AA meddelade inte kassan när uppgörelsen med arbetsgivaren resulterat i utbetalning av retroaktiv lön. Kassan fick först i juli månad 2000 vetskap om att lön utgått vilket föranledde påtalande av förbindelsen som ett första led i att förmå AA att frivilligt återbetala erhållen arbetslöshetsersättning.

4. vid tidpunkten för AA:s JO-anmälan i april 2001 hade arbetslöshetskassan fattat ett beslut, innebärande beviljande av en ersättningsperiod, i mars 1997. Den arbetslöshetsersättning han fått under 1997-1999 har utgått under en och samma ersättningsperiod.

Kassan har i yttranden redogjort för felaktigheter som förekommit i handläggningen av AA:s ärende efter att hans anmälan om arbetslöshet inkom till kassan den 13 mars 2000, innebärande bland annat felregistreringar som medfört följdfel. Nyssnämnda anmälan föranledde kassan att inledningsvis begära komplettering avseende uppgifter i arbetsgivarintyg och tidigare godkänd bisyssla och därefter i juni 2000 begära uppgift om vad domen i Arbetsdomstolen resulterat i. AA besvarade kassans begäran med att i sin tur begära omgående utbetalning av ersättning. Efter att kassan från AA:s tidigare arbetsgivare erhöll nödvändiga uppgifter för att ta ställning till återbetalning har kassan översänt inbetalningskort och givit honom möjlighet att inkomma med synpunkter samt besvarat hans förfrågan avseende betalningsplan och kvittning under juli månad. Oavsett de handläggningsfel av rent teknisk natur som kassan gjort hade kassan redan i juli månad 2000 kännedom om den retroaktiva lön som AA fått och därför bort fatta beslut om återbetalning av utbetald arbetslöshetsersättning omgående. Allra senast i november månad 2000, efter att två skrivelser, rubricerade som påminnelse respektive påminnelse återbetalning avsänts till AA dels den 31 augusti, dels den 13 november 2000 och det då för kassan måste ha framstått som klart att han inte avsåg att frivilligt återbetala skulden borde kassan ha fattat ett beslut om återbetalning.

Av kassans skrivelse till AA daterad den 3 januari 2001 framgår att kassan hade för avsikt att överlämna ärendet till inkasso. Hur återkrav mot ersättningstagaren skall respektive bör hanteras anges i Föreningsrättsliga bestämmelser, Regelbok för arbetslöshetskassor, under uppslag 13 samt i bilaga 2. Kassan har först den 20 maj 2001 fattat beslut om återkrav och den 8 augusti samma år besvarat hans anmälan som inkom den 13 mars 2000 genom att beviljat honom en ny ersättningsperiod från den 1 februari 2000.

AA:s påstående att han inte fått något beslut om ersättning med besvärshänvisning är vid tidpunkten för hans anmälan riktigt så till vida att han inte fått svar på sin anmälan om arbetslöshet som inkom den 13 mars 2000.

5. den felaktiga handläggning som kassan redogjort för har fått till följd att kassan inte lämnat underlag så att AA:s inkomstuppgifter för åren 1997-99 korrigeras. I de fall ett återkrav av utbetald ersättning riktas mot en ersättningsstagare anses den ersättning som återkravet avser inte längre som en skattepliktig inkomst. De handläggningsrutiner som kassan bör tillämpa anges i bilaga 3 till uppslag 13 i tidigare nämnda Regelbok för arbetslöshetskassor. Kassan anger i yttrande att nya inkomstuppgifter kommer att utfärdas.

I Arbetsmarknadsstyrelsens föreskrifter för arbetslöshetskassor, AMSFS 1997:14, 19 § anges att arbetslöshetskassor skall föra ett särskilt kravregister avseende bland annat felutbetalt belopp och belopp som återkrävs. Vid vilken tidpunkt aktuella belopp införs i registret torde bli avhängigt av när kassan anser att det föreligger felutbetalda eller återkrävda belopp. I den mån ersättningsbelopp som betalas ut på preliminär basis inte kan föras in i kravregistret torde anledning finnas att ha annan bevakning på dessa. Möjligen hade en bevakningsfunktion kunnat förhindra också de registreringsfel som kassan uppger ha skett.

Arbetslöshetskassans beslut om återkrav den 20 maj 2001 hade kunnat ha en utförligare motivering.

Till yttrandet var bifogat ett yttrande från Journalisternas Arbetslöshetskassa som anförde bl.a. följande.

AA inkommer med ansökan om ersättning 2000-03-13 då han är anmäld arbetslös hos AF from 2000-01-28. Handlingarna är inte kompletta och kassan skickar begäran om kompletteringar ett flertal gånger. I juni 2000 inkommer den sista begärda kompletteringen och kassan påbörjar efter detta handläggning av ärendet. När slutregistrering skall göras av handlingarna framkommer också att AA har undertecknat en förbindelse. Kassan efterhör därför i brev 000622 till AA om någon lön har utbetalats från GE Television. Kassan erhåller inget beslut från AA utan kassan kontaktar arbetsgivaren och får per fax 000712 underlaget på vad som är utbetalt.

Av detta framkommer att AA undertecknat en sammanställning av en slutavräkning mellan honom och GE Television, denna undertecknas 000405 och där framkommer att GF erhållit lön med 602 709 kr, semesterersättning 98 950 kr, allmänt skadestånd 55 000 samt normerat skadestånd 830 784 och ränta med 235 285 kr. Enligt arbetsgivarens uppställning har lön utbetalts för del av mars 1997 samt april - dec 97, jan - dec 98 samt januari och del av februari 99. Kassan begär 000713 att AA skall återbetala ersättning som är utbetald under åren 1997, 1998 och 1999 med 224 116 kr. AA begär att få göra en avbetalning av utbetald ersättning vilket kassan nekar honom detta då han endast någon månad tidigare erhållit sin utbetalning, vi begär att han betalar in hela summan.

Som AA själv uppger så har han vid kontakt i juni med kassan fått uppgift om att han är berättigad till ersättning fr.o.m. 000128 men att ingen ersättning kommer att utbetalas förrän han har reglerat sin skuld.

Här har dock en felaktig hantering av AA:s ärende gjorts. Beskrivningen av vad som hänt är svår att förklara för den som inte har kännedom om vårt system men både ett tankefel och en felregistrering genererade i att det blev flera fel. När AA inkom med sina ansökningshandlingar i mars 00 visste vi inte att han fått sin löneutbetalning från GE Television. I vårt system fann vi att han återkom inom 52 veckor sedan det att han tidigare erhöll ersättning och därför prövades han inte som "ny". Det är ju först fr.o.m. det att vi får visshet om att han fått lön och att han skall återbetala det han fått under 97, 98 och 99 som han skulle ha prövats på det arbete han slutade 000131. När hela ärendet är komplett registreras inte skulden på rätt sätt, det missas även i handläggningen att han skall prövas för en ny ersättningsperiod som är baserad på det arbete han avslutat 000131 och därmed fortsätter han på den tidigare perioden, den som han skall återbetala. I och med detta får han inte något beslut om att han skall ha en ny period. (Beslut skickas endast en gång per period)

AA:s insända kassakort för veckorna 0005-0008 blir heller inte registrerade. I och med detta skapas ingen utbetalningsspecifikation där uppgift om den ersättning kassakorten genererat till framkommer och att den har dragits till skulden. Då AA inte heller inkommer med ytterligare kassakort uppmärksammas inte denna felhantering. (utbetalningsspecifikationerna skrivs inte ut av kassan utan sker genom drift hos dataföretag som ombesörjer överföring av uppgifter både till AMS och till Föreningssparbanken). I och med den felaktiga skuldsättningen blir konsekvensen också att inte inkomstuppgifter för åren 97, 98 och 99 blir rättade.

Den hantering som sedan har skett är att undertecknad har från handläggarna fått uppgift om att AA har fått lön och är därmed återbetalningsskyldig till ersättning. Att hans ärende inte har skickats över till inkassobyrå beror på att AA har begärt att kassan skall avvakta detta. Vid kassans styrelsemöte i januari 01 behandlades inte AA:s ärende p.g.a. tidsbrist utan först vid sammanträdet 010529 beslutade styrelsen att AA:s ärende skall översändas till inkasso. Samtidigt inkommer en begäran från Advokatfirman Åberg och Salmi om tillgång till kassans samtliga beslut i AA:s ärende. Då denna skrivelse saknar fullmakt från AA har kassan tillskrivit advokatfirman om begäran om detta. Undertecknad tog beslut om att avvakta att översända ärendet till inkasso och i samband med detta inkom även skrivelsen från er.

Sammanställning av AA:s övriga invändningar:

Då AA har erhållit lön för perioden 970310-990217 anses AA som anställd under denna tid och att han därmed skulle vara berättigad till ersättning tidigast efter 990218. Oavsett om det hade utbetalts en eller två ersättningsperioder gäller förbindelsen.

Då AA i april 00 erhöll utbetalningen från GE Television och kassan då inte hade fått kompletterande handlingar utan ärendet var så att säga under utredning borde AA själv informerat kassan om detta.

Förbindelsen är utformad på sådant sätt att AA inte kan missförstå att när lön, uppsägningslön eller avgångsvederlag kommer att utgå från GE Television AB har han förbundit sig att återbetala den ersättning som har utgått under denna tid och att det därmed också är självklart att det är han själv som måste meddela oss då arbetsgivaren inte alltid vet om att förbindelsen finns eller att kassan inte med automatik får informationen. Vid de få gånger som har utbetalts ersättning med förbindelse så är det Svenska Journalistförbundet som har gjort förfrågningen om detta och det kan inte undgå någon medlem att inte förstå att det är pengar som utbetalas som "förskott" i avvaktan på att förhandlingar om begärda löneanspråk är klara.

Vid varje uppehåll kräver kassan att medlemmarna skall inkomma med intyg över vad han har gjort i sitt uppehåll, och om uppehållet är ett länge sådant skall även "Anmälan om arbetslöshet" insändas för att se vilken dag medlemmen åter anmälde sig hos AF. Det är inte så som AA uppfattat det att han har blivit prövad för en ny ersättningsperiod vid sina tidigare uppehåll.

Om AA:s kassakort hade registrerats hade ersättningen självklart gått till att reglera skulden men detta är inte detsamma som att kassan har godkänt en avbetalningsplan.

Av insända kassakort för veckorna 0005-0008 har 1 227 kr avdragits från AA:s skuld.

Beslut om ny ersättningsperiod som gäller from 000131 är nu utfärdat och vi kommer att utfärda kassakort för veckorna 0009 - fram till dags dato så att AA kan deklarerar dessa. Likaså kommer nya inkomstuppgifter att utfärdas.

AA gavs möjlighet att yttra sig över remissvaret.

Bedömning

När det gäller AA:s återbetalningsskyldighet följer, såsom angetts i AMS remissvar, denna av allmänna principer som kommit till uttryck i praxis. Jag har därför begränsat min utredning till att avse frågan huruvida handläggningen av AA:s

ansökan om arbetslöshetsersättning i mars 2000 och ärendet om återbetalning har varit korrekt från formell synpunkt.

Arbetslöshetskassornas möjlighet att återkräva felaktigt utbetald ersättning regleras i 68 § lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring (ALF). Hanteringen av återkrav behandlas närmare i Föreningsrättsliga bestämmelser – Regelbok för arbetslöshetskassor. Även om det i AA:s fall inte är fråga om en direkt tillämpning av 68 § ALF utan en återbetalningsskyldighet som följer av allmänna principer som kommit till uttryck i rättspraxis bör hanteringen av återkravet mot honom hanteras i likhet med övriga återkrav. Av nämnda regelbok framgår att beslut om återkrav skall sändas till ersättningstagaren med delgivningskvitto eller i rekommenderat brev med motagningsbevis. Utöver det första beslutet bör vidare kravåtgärder vanligen anstå tills beslutet inte längre kan överklagas. I första hand skall kassan försöka få till stånd frivillig återbetalning av vad ersättningstagaren felaktigt erhållit, exempelvis genom att få honom att gå med på en avbetalningsplan eller kvittning. Kommer ingen överenskommelse till stånd bör kassan följa kravrutiner som innebär följande. En första påminnelse skickas två månader efter beslutet, ytterligare en månad därefter skickas påminnelse nummer två och en månad efter denna skickas en betalningsanmaning med upplysning om att kassan kan komma att vidta indrivningsåtgärder genom kronofogdemyndigheten om inte betalning sker efter angiven tid. När denna tid är till ända skall en ansökan om betalningsföreläggande göras hos kronofogdemyndigheten. En utbetald ersättning anses i och med att ett återkrav riktas mot en ersättningstagare inte som en skattepliktig inkomst och i regelboken anges vilka handläggningsrutiner kassorna bör följa för att kontrolluppgifterna till skattemyndigheten skall bli riktiga. Vidare kan nämnas att arbetslöshetskassorna enligt 19 § i AMS föreskrifter för arbetslöshetskassor (AMSFS 1997:14) skall föra ett kravregister där det skall framgå bl.a. felutbetalt belopp, belopp som återkrävs, huruvida ärendet har överklagats och vilka kravåtgärder som vidtagits.

Av remissvaret från kassan har framkommit att det inte stod klart för kassan att Arbetsdomstolen hade meddelat dom i målet och att AA skulle få ersättning från sin tidigare arbetsgivare när han ansökte om arbetslöshetsersättning i mars 2000. Enligt kassan ledde detta till tankefel och felregistreringar som i sin tur genererade nya fel. Av utredningen har dock framkommit att kassan i juli 2000 fick del av slutavräkningen mellan AA och hans tidigare arbetsgivare. Denna information borde under alla förhållanden, såsom AMS anför i sitt remissvar, ha lett till att kassan omgående fattade ett beslut om återbetalning.

Kritik kan vidare riktas mot arbetslöshetskassans hantering av ärendet om återkrav. Kassan har i flera avseenden inte följt rutinerna för hur återkrav skall hanteras. Särskilt anmärkningsvärt är att AA krävdes på återbetalning innan något beslut i frågan var fattat. Vidare hade kassan redan i januari 2001, också det innan beslut om återkrav var fattat, för avsikt att besluta om att ärendet skulle överlämnas till inkassobyrå. Beslut i denna fråga fattades sedermera den 29 maj 2001 d.v.s. innan tiden för omprövning och överklagande av beslutet om återkrav löpt ut.

Vid en korrekt hantering av ärendet borde en justering av AA:s inkomstuppgifter åren 1997-1999 ha skett i samband med att återkrav riktades mot honom.

Slutligen borde kassan långt tidigare än den 8 augusti 2001 tagit ställning till om AA skulle beviljas arbetslöshetsersättning från den 1 februari 2000.

Vad som i övrigt förekommit föranleder inte några uttalanden från min sida.

Med den kritik som ligger i det sagda avslutar jag ärendet.